

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Világbank-jelentés: 2050-re 216 millió "klímamigráns" lehet világszerte

A Világbank legfrissebb tanulmányában azt vizsgálta, hogy a jelenlegi éghajlat- és környezetváltozási folyamatok miként hatnak a jövő migrációs trendjeire. A jelentés Európa, Ázsia, Afrika és Amerika vonatkozásában hat különösen sérülékeny, klímaszenzitív földrajzi térséget azonosított. A szakértők szerint 2050-re akár 216 millió olyan személy is élhet ezekben a régiókban belső migránsként, akik a klímaváltozáshoz fűződő biztonsági kihívások miatt kényszerülnek lakóhelyük elhagyására.

Forrás: Viviane Clement – Kanta Kumari Rigaud – Alex de Sherbinin et. al.: Groundswell Part 2: Acting on Internal Climate Migration. Washington, D.C.: The World Bank. 2021.

A klímaváltozás gerjeszti az elvándorlást

Három évvel ezelőtt a Világbank első Groundswell-jelentésében még azt lehetett olvasni, hogy a globális éghajlatváltozás miatt 2050-re Dél-Ázsia, Latin-Amerika és Afrika szubszaharai térségeiben mintegy 143 millió embernek kell majd elhagynia otthonát. Azóta a COVID-19 járvány térdre kényszerítette a világot és visszavetette a több évtizede tartó, a szegénység csökkentése érdekében tett progresszív erőfeszítéseket. Ezzel egyidejűleg az éghajlatváltozás hatásai is egyre nyilvánvalóbbá váltak. Éppen most éltük át a valaha tapasztalt legmelegebb évtizedet (2010–2020), és világszerte egyre sűrűbben pusztítanak szélsőséges időjárási események. Érezhető, hogy a Föld minden régiójában változások zajlanak, amelyek gyors vagy lassú lefolyás mellett közvetlen vagy közvetett módon mindenkit érintenek.

Az új, 2021-es Groundswell-jelentés az első tanulmány munkájára épül, és további három régiót modellez, nevezetesen Kelet-Ázsiát és a csendes-óceáni térséget, Észak-Afrikát, valamint Kelet-Európát és Közép-Ázsiát. A szerzők célja az volt, hogy globális prognózist állítsanak fel annak kapcsán, hogy a nem túl távoli jövőben milyen migrációs mintázatokra lehet majd számítani, illetve, hogy a klímaváltozás-okozta elvándorlás mennyire lesz meghatározó. A szakértők szerint a vizsgált hat régió tekintetében akár 216 millió olyan személy is élhet a Földön 2050-ben, akik az éghajlatváltozáshoz kötődő negatív következmények miatt kényszerülnek arra, hogy saját országukban migránsként éljenek. „Fontos megjegyezni, hogy ez az előrejelzés nem kőbe véset” – írja Juergen Voegele, a Világbank fenntartható fejlődésért felelős alelnöke. „Ha az országok már most elkezdik csökkenteni az üvegházhatású gázok kibocsátását, felszámolják a fejlődést gátló akadályokat, helyreállítják a létfontosságú

ökoszisztémákat és segítik az emberek alkalmazkodását, akkor az országokon belül zajló "klímavándorlás" akár 80 százalékkal, 44 millió emberre csökkenhet" – tette hozzá.

A klímaváltozás nem kopogtat, hanem már berúgta az ajtót

Az éghajlatváltozás a migráció egyre erőteljesebb mozgatórugójává válik. A jelentés elhatárolja az éghajlatváltozás lassan jelentkező hatásait a gyors lefolyású, extrém környezeti változásoktól. A lassan, sokszor hosszú évek alatt folyamatosan romló klimatikus adottságok például orvosolhatatlan károkat okozhatnak a vízkészletek elérhetősége, a terméshozamok mennyisége, valamint a tengerszint emelkedése kapcsán. Ez oda vezet, hogy teljes közösségek sodródhatnak kiszolgáltatott helyzetbe, hiszen – tegyük fel – a rossz időjárási körülmények miatt az élelemhez való hozzáférésük bizonytalanná válik. A Világbank tanulmánya tényként kezeli, hogy a vizsgált régiók országain belül az elvándorlási hajlam – kényszerű és önkéntes okok miatt egyaránt – növekedni fog. Az éghajlatváltozás hatásai a legszegényebb és legsebezhetőbb régiókat fogják a legsúlyosabban érinteni, és azzal fenyegetnek, hogy visszavetik az elmúlt évtizedekben globális szinten tapasztalt fejlődést. Egyes helyeken a lakhatóság alapjában kérdőjeleződik majd meg. A jövőbeli forgatókönyvek feltárása és a potenciális "hotspotok" mintáinak azonosítása – mind a be-, mind a kivándorlás szempontjából – kulcsfontosságú lépések az éghajlat, a migráció és a fejlődés kapcsolatának jobb megértése során.

A két Groundswell-jelentés együttes eredményei azt mutatják, hogy 2050-re a Világbank hat régiójában akár 216 millió ember is lehet belső "klímamigráns" – ez a régiók teljes várható népességének közel 3%-át jelenti. Ez a szám a Szaharától délre fekvő afrikai területeken 85,7 millió főre (a teljes népesség 4,2 százaléka), Kelet-Ázsiában és a csendes-óceáni térségben 48,4 millió főre (a teljes népesség 2,5 százaléka), Dél-Ázsiában 40,5 millió főre (a teljes népesség 1,8 százaléka), Észak-Afrikában 19,3 millió főre (a teljes népesség 9,0 százaléka), Latin-Amerikában 17,1 millió főre (a teljes népesség 2,6 százaléka), Kelet-Európában és Közép-Ázsiában pedig 5,1 millió főre (a teljes népesség 2,3 százaléka) tehető.

A két jelentésben vizsgált hat régió közül az előrejelzések szerint Afrika szubszaharai részén lesz a legtöbb "klímamigráns". A régió rendkívül érzékeny az éghajlatváltozás hatásaira. Elég csak a már most is roppant sérülékeny agrár és partvidéki területekre gondolnunk. A mezőgazdaság szerepe kiemelkedő, mivel azontúl, hogy jelentős mértékben kitétt az időjárási viszonyoknak, a foglalkoztatás nagy részéért is ez a szektor felel. Az előrejelzések szerint a teljes népességhez viszonyítva Észak-Afrikában él majd a legjelentősebb "klímamigráns" közösség 2050-ben. Ez a súlyos vízhiánynak, valamint a sűrűn lakott tengerparti területeken és a Nílus-delta esetében tapasztalt tengerszint-emelkedésnek lesz majd köszönhető. A régiókon belül vannak különösen veszélyeztetett országok. Az első Groundswell-jelentés szerint például Bangladesben – ahol 2050-re akár 19,9 millió "klímamigráns" is lehet – fog

élni az egész dél-ázsiai régió vonatkozásában prognosztizált, éghajlati változások miatt elvándoroltak közel fele.

A modellek eredményei azt mutatják, hogy az egyes országokon és régiókon belül a belső éghajlati változás okozta be- és kivándorlás egyértelmű területi mintázatokat ölt majd – beleértve a már 2030-ban megjelenő, 2050-re pedig jelentősen hangsúlyosabbá váló "klímamigrációs" gócpontokat. A régiók vidéki, tengerparti és városi rendszereinek megélhetési és erőforrás-ellátási feltételei megváltoznak aszerint, hogy mennyire lesznek vonzó célpontok a "klímamigránsok" számára. Ennek eredményeképp a népesség eloszlásában számos országban alapvető változások következhetnek be, a már most is összetett mobilitási dinamikákon felül. A jelentés javaslatként fogalmazza meg, hogy a jövőre vonatkozó stratégiai fejlesztési tervek proaktív módon készítsék fel a bevándorlási "hotspotokat" az érkező migránsok fogadására. A kivándorlási gócpontok kapcsán pedig azt szorgalmazza, hogy a helyben történő alkalmazkodás lehetőségeit és a helyben maradó népesség ellenálló képességét diverzifikálják.

A folyamat súlyosbodásának elkerülése lehetséges

A vészjósló forgatókönyvek és a legpesszimistább elképzelések ellenére is van kiút – jegyzik meg a szerzők. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló globális fellépés drámaian lelassíthatná a klímaváltozáshoz köthető migrációs arányszámok növekedését. A jelentésben szereplő optimistább forgatókönyv szerint 2050-re a hat régióban akár 80 százalékkal is csökkenhetne a "klímamigránsok" száma – bár ez is 44 millió főt jelentene. A különbségek különösen szembetűnőek azokban a régiókban, ahol nagyszámú népesség él az éghajlatváltozás által veszélyeztetett területeken, illetve ott, ahol az éghajlatváltozásra kifejezetten érzékenyek a helyi közösségek: ezek a szubszaharai Afrika, Kelet-Ázsia és a csendes-óceáni térség, Dél-Ázsia és Észak-Afrika.

Összegzés

A Groundswell-jelentéssorozat megerősíti, hogy a saját országukon belül elvándorlásra kényszerült migránsok továbbra is az éghajlatváltozás emberi arcai lesznek. „*Ha nem teszünk lépéseket, az éghajlatváltozás a század közepéig és azon túl is fokozni fogja a migrációt előidéző hatásokat*” – hangsúlyozzák a szerzők. A korai és előrelátó globális, regionális és nemzeti fellépés elengedhetetlen az éghajlatváltozás, a migráció és a fejlődés összefüggésében jelentkező sürgős kihívások kezelése, valamint a mindenki számára inkluzív, fenntartható és rugalmas gazdasági átmenet felé vezető folyamatok előmozdítása kapcsán. Érdekességként megjegyzendő, hogy a jelentés nem a *refugee*, azaz *menekült* szót használja a riportban megjelenő személyekre, hanem következetesen a *migrant*, azaz *migráns* kifejezést alkalmazza.